

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

NES KOMMUNE
Postboks 114
2151 ÅRNES

Vår dato: 24.04.2020
Vår ref.: 201842830-10
Arkiv: 312
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Vegard Rønning Dahlen
22959396/verd@nve.no

Midlertidig og permanent senkning av Ellingsjøen, Nes kommune i Viken - tiltaket er vurdert ikke konsesjonspliktig

Vi viser til melding av 14.06.2019. NVE skal på bakgrunn av opplysningene i meldingen og høringsuttalelser avgjøre om tiltaket medfører slike skader eller ulemper for allmenne interesser at tiltaket må ha konsesjon etter vannressursloven § 8.

Orientering om tiltaket

Ellingsjøen ble demt opp i 1953 med tillatelse gitt i kgl.res. av 14. juli 1950. Magasinet skulle brukes som vannforsyning og det ble gitt tillatelse til å regulere 3,85 m, hvorav 1,89 m ved senkning og 1,96 m ved oppdemning i forhold til tidligere normale lavvannstand. Dammen tilhører i dag Nes kommune og har ingen annen funksjon enn rekreasjon. Oppdemt magasinivolum er estimert til å være 0,25 mill. m³ ved HRV på kote 242,98 moh. Det er ikke krav om minstevannføring knyttet til magasinet, men vinterstid tappes dammen gjennom bunntappeluka for å unngå tilfrysing av bekkeleiet nedstrøms. Dammens konsekvensklasse ble vurdert i 2016 og den ble plassert i bruddkonsekvensklasse 2. Det ble konkludert med at dammen hadde manglende flomavledningsevne og manglende stabilitet for lasttilfelle HRV pluss istrykk. Dammen trenger rehabilitering og det bes i den forbindelse om en vurdering av konsesjonsplikt for:

- Midlertidig senkning av vannstanden i Ellingsjøen ned til 2,5 m under dagens normalvannstand (HRV) i perioden 15.08.2020 – 15.11.2020.
- Permanent senkning av vannstanden i Ellingsjøen til 0,20 m lavere enn dagens normalvannstand (HRV). Fremtidig HRV blir da kote 247,78 moh.

Midlertidig senkning av Ellingsjøen

I perioden utskiftingen av tappeluken skal skje vil det etableres en fangdam for at arbeidet med utskifting av bunntappeluka skal kunne utføres tørt. Magasinet er grunt langs store deler av dammen, utenom ved inntakskonstruksjonen hvor det ser ut til at det har blitt sprengt ut en kanal. Fangdammen vil derfor ha begrenset omfang. Fangdammen vil fjernes når nytt bunntapperør og ventil er på plass og magasinet vil fylles opp så raskt som mulig etter at dette arbeidet er avsluttet. En vannføring tilsvarende

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

alminnelig lavvannføring vil bli sluppet forbi damstedet i perioden magasinet er nedtappet og i perioden magasinet fylles opp igjen.

Det er estimert at det vil ta ca. 17 dager å tappe vannet ned til ønsket nivå med en hastighet på ca. 15 cm i døgnet. Dette tilsvarer en vannføring på omtrent 278 l/s, avhengig av tilsiget i nedtappingsperioden.

Permanent senkning av Ellingsjøen

Dameier opplyser at det har vært noe problemer knyttet til at bekkeleiet nedstrøms dammen fryser til i kombinasjon med avløpsflommer fra dammen vinterstid. I forbindelse med behovet for rehabilitering og problemer knyttet til dammen har det blitt vurdert alternative utforminger med tanke på flomavledning og flomløp, som f.eks. heving av damkrona til side for flomløpet, men forhold på stedet tilsier at den foreslåtte utformingen er den totalt sett mest hensiktsmessige løsningen. For å hindre en økning i vannføringen for situasjoner ved mindre flommer etter ombygging, samtidig som det bør opprettholdes mest mulig flomdempning i selve magasinet, er det besluttet å anlegge et avtrappet flomløp ved damanlegget. Det ønskes derfor å senke flomløpet og dermed normalvannstanden (HRV) innenfor gitt manøvreringsreglement med 0,20 m.

Beregninger viser at et flomløp med lengde 4 m med overløp på kote 242,78 (0,20 m lavere enn dagens HRV) i kombinasjon med et 13 m langt flomløp med overløp på kote 242,98 (dagens HRV) vil medføre større flomdempning for alle flommer sammenlignet med dagens situasjon. En slik utforming av flomløpet, med total lengde 17 m vil føre til økt flomdempning for samtlige gjentakintervall. Dette medfører at situasjonen nedstrøms dammen for de mindre flommene, som har vist seg å være problematiske vinterstid, vil bli forbedret.

Etter at arbeidene med rehabiliteringen av dammen er ferdigstilt vil den fremtidige normalvannstanden i Ellingsjøen ligge 20 cm lavere enn i dag. Dameier opplyser imidlertid at vannstanden de senere årene i hovedsak har ligget omtrent på dette nivået for å ta hensyn til de problemene som er erfart vinterstid.

Ellingsjøen – hoveddata		
TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	1,1
Middelvannføring	l/s	12,32
Alminnelig lavvannføring	l/s	1,76
5-persentil sommervannføring	l/s	0,55
5-persentil vintervannføring	l/s	13,86
Planlagt minstevannføring under anleggsarbeidet	l/s	1,76
MAGASIN		
HRV	moh.	242,98
LRV	moh.	239,13
Magasinvolum	mill. m ³	0,25

Høring

Meldingen er sendt Nes kommune, tidligere Akershus fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken på høring. Dette anses tilstrekkelig for meldinger. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Nes kommune uttalte i brev av 20.08.2019:

« ...

Ellingsjøen inngår i et skogsområde som er mye benyttet av lokalbefolkningen som tur og friluftsområde. Dette er klargjort gjennom kartlegging av friluftsområder i kommunen. Det er flere merkede turstier, og det kjøres opp skiløyper på vinterstid. Ellingsjøen benyttes også til bading. Det er etablert gapahuker nært til vannet. Med bakgrunn i friluftslivskartleggingen er området gitt verdien A (svært viktig friluftsområde). For brukerfrekvens er det gitt verdien 5 som betyr stor bruksfrekvens. Skogsområdet med Ellingsjøen er definert som et utfartsområde som betyr at det ligger utenfor umiddelbar nærhet til byer og tettsteder, og er et område som er spesielt egnet for enkeltaktiviteter som bading og fiskeing.

Ellingsjøen inngår som en av sjøene som kultiveres av den lokale jeger og fiskeforeningen for ørretfiske. Ørret settes ut.

Ut ifra kultiveringen av Ellingsjøen må det påses spesielt at den midlertidige nedtappingen ikke medfører skade på ørretbestanden. Dette i forhold til tilstrekkelige frie vannmengder (dybder) gjennom hele året inntil magasinet er oppfylt til ny og permanent vannstand.

Det bør også vurderes til hvilken årstid nedtappingen vil medføre minst ulempe for området og sjøens funksjon som friluftsområde. Hoveddelen av perioden for nedtapping bør da tillegges til denne tiden.

Nes kommune har ingen supplerende opplysninger til de registreringer som ligger inne i tilgjengelige kartbaser. Dette kartbaser som Naturbase, Artskart, Kulturminnesøk m.fl. De lokale instanser, lag og foreninger kan ha supplerende opplysninger. Se vedlegg for kontakinfo for disse.»

Akershus fylkeskommune uttalte i brev av 23.08.2019:

«Fylkeskommunens vurdering

Fylkeskommunen har vurdert tiltaket på grunnlag av sin rolle som regional myndighet for kultur-minner, for vannforvaltning, for forvaltning av vilt og innlandsfisk, og som del av friluftslivs-forvaltningen. Området er ikke befart, og uttalelsen gis på grunnlag av tilsendt rapportunderlag og arkivmateriale. På generelt grunnlag har tiltakshaver i hovedsak ivaretatt kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldlovens § 8, men vi savner referanse til den nasjonale databasen Vann-Nett.no i dokumentet til Norconsult. Videre framgår det ikke om Norconsult også har sjekket registreringer arkivert i Nes kommune. Dette kan være av betydning, ettersom vi har erfart at innlegging av kommunale naturmangfold-registreringer i nasjonale databaser kan ta en del tid.

Våre faglige kommentarer er knyttet til vann- og fiskeforvaltning, friluftsliv og automatisk fredete kulturminner.

Vannforvaltning og forvaltning av vilt og innlandsfisk

Fylkeskommunen forutsetter at det omsøkte tiltaket ikke vil forringe tilstanden i vannforekomsten eller redusere mulighetene til å nå målene i vannforskriften. Ellingsjøen inngår i vannforekomst 002-1585-R Kampåa nedre, i Øyeren vannområde. Vannforekomsten er i dag i moderat økologisk tilstand og er i risiko for å ikke nå målene om økologisk tilstand innen 2021. Ifølge Vann-Nett.no er påvirkningen i hovedsak avrenning fra spredt bebyggelse, manglende krav til minstevannføring og hydrologiske forhold (sedimentasjon, kraftverk ved

Mobæk mølle). Fylkeskommunen ber NVE vurdere å endre reguleringsreglementet for å sikre årviss minstevannføring nedstrøms magasinet.

Fylkeskommunen forutsetter videre at nedtapping vil bli utført så skånsomt som mulig, for å sikre at vannlevende organismer forflytter seg og ikke blir tørrlagt; vi antar at oppgitt hastighet på 15 cm pr. døgn vil oppfylle dette kravet. Også oppgitt vannføring nedstrøms dammen i tiltaksperioden, vurderes som tilfredsstillende (vannføring ved normalt lavvann, 1,76 l/s). Basert på foreliggende underlag vurderes tiltaket ikke å få varig, negativ betydning for naturtyper og arter. Norconsult har således sjekket Naturbase.no og Artsdatabanken.no (pr. november 2018) og fant da ingen verdifulle naturtyper i vannforekomsten og bare gulspurv (NT) blant trua og sårbare arter. Videre rapporterer Norconsult at vannmagasinet har fiskeartene mort, ørret, abbor og ørekyt, og karplantene flotgras, hvit nøkkerose, flaskestarr og myrhatt.

Nes kommune søker om senkning av vannstanden med 20 cm. Det er lite sannsynlig at dette vil ha negativ virkning på vannmiljøet, men vi forutsetter at naturmangfoldloven §§ 8-12 blir ivaretatt.

Friluftsliv

Fylkeskommunen anbefaler at det planlagte tiltaket gjennomføres slik at brukerinteressene knyttet til friluftsliv blir minst mulig berørt. I forkant av tiltaket er det særlig viktig med god informasjon om hvilke arbeider som skal gjennomføres. Nes kommune har kartlagt og verdsatt friluftsområdene i kommunen i tråd med Miljødirektoratets veileder M98-2013, lagret i Naturbase.no. Her framgår at Ellingsjøen ligger i et svært viktig friluftsområde med stor bruksfrekvens.

Automatisk fredete kulturminner

Ifølge Norconsult er det ikke registrert kulturminner knyttet til dammen eller dens nærområde, men det refereres ikke til database-søk. Fylkeskommunen har ikke funnet registrerte, automatisk fredete kulturminner der tiltaket skal gjennomføres, og anser potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner som lavt. Nærmere utredning av kulturminneinteressene vurderes som unødvendig.

Fylkeskommunen mener likevel det er viktig at de som skal utføre arbeidet på stedet, blir gjort oppmerksom på at det kan være ukjente kulturminner i området, og at det vises aktsomhet i arbeidet. Alle kulturminner eldre enn 1537 er fredet, også slike som ikke er registrert. Dersom man støter på et slikt kulturminne, skal arbeidene straks stanses eller justeres slik at det ikke berører kulturminnet eller dets sikringssone på 5 meter. Rette myndighet, Akershus fylkeskommune, skal straks varsles i henhold til kulturminneloven § 8, 2. ledd.»

NVEs vurdering

I og med at nedsenkningen av flomløpet og den følgende reduksjonen i magasinet HRV gjøres innenfor gjeldende tillatelse gitt i kgl.res. av 14. juli 1950, vurderer vi det slik at det ikke er behov for å endre vilkårene i denne konsesjonen i dette tilfellet.

Friluftsliv og landskap

Ellingsjøen er et populært friluftslivsområde både sommer- og vinterstid. Rundt vannet er det flere merkede turstier, det kjøres opp skiløyper vinterstid og vannet benyttes til bading og fiske. Skogsområdet med Ellingsjøen er definert som et utfartsområde, som betyr at det ligger i umiddelbar nærhet til byer og tettsteder. Dameier har opplyst om at vannstanden de senere årene i hovedsak har

ligget på et nivå tilsvarende planlagt ny HRV. Slik vi ser det vil en endring i HRV med 20 cm lavere vannstand tørlegge et begrenset område rundt vannet og vil i liten grad påvirke friluftslivet og landskapsinntrykket i og rundt vannet på sikt. Den midlertidige senkningen av vannstanden vil kunne oppleves skjemmende for de som benytter området, men på grunn av den begrensede varigheten vurderer vi det slik at det ikke vil være til nevneverdig ulempe. Slik fylkeskommunen uttalte anbefaler vi at det i forkant av og under arbeidet er viktig med god informasjon om hva slags arbeid som skal gjennomføres og varigheten av dette til brukere av området.

Kulturminner

Det er gjort søk i databasen Askeladden (19.02.2020) og det er ikke registrert noen kulturminner knyttet til dammen eller dens nærområde. Fylkeskommunen anser potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner som lavt. Vi minner om at dersom det blir oppdaget et automatisk fredet kulturminne skal arbeidet stanses og fylkeskommunen varsles.

Naturmangfold

Det er gjort søk i databasene Naturbase og Artsdatabanken (19.02.2020) og med unntak av gulspurv (nært truet) er det ikke registrert noen verdifulle arter eller naturtyper i tilknytning til vannet. Det settes ut ørret i Ellingsjøen som kultiveres av den lokale jeger- og fiskeforeningen. Nes kommune har uttalt at det må påses at den midlertidige nedtappingen ikke medfører skade på ørretbestanden, og at det må passes på at det er tilstrekkelige frie vannmasser inntil magasinet er oppfylt til ny og permanent vannstand. Det er skrevet i meldingen at den midlertidige senkningen på 2,5 m ikke vil medføre nevneverdig utfordringer for artene som er registrert i vannet. Fylkeskommunen er enig i dette så fremt nedtappingen blir utført med så lav hastighet at vannlevende organismer har mulighet til å forflytte seg. Det er antatt at en senkning på 15 cm i døgnet vil oppfylle dette kravet. Slik NVE ser det vil en slik nedtapping være skånsom og tillate vannlevende organismer å flytte seg slik at det ikke blir strandet.

Tiltakshaver planlegger å slippe en vannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring forbi damstedet i perioden magasinet er tappet ned og mens det fylles opp. Dette tilfredsstiller kravet om minstevannføring i vannressurslovens § 10. NVE mener dette er et godt tiltak for å sikre forholdene til de vannlevende organismene nedstrøms dammen i tiltaksperioden. Fylkeskommunen har i sin uttalelse bedt NVE om å vurdere å endre reguleringsreglementet for å sikre årvisst minstevannføring nedstrøms magasinet. Magasinet er i dag ikke regulert og brukes kun til rekreasjon. Så lenge magasinet ikke er i bruk vil tilsiget føre til at det er en naturlig avrenning fra magasinet. NVE vurderer derfor at det ikke er behov for fastsetting av permanent krav til minstevannføring ut fra dammen.

Med søk i databaser, informasjon i melding og høringsuttalelser vurderer NVE kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig for å vurdere konsesjonsplikt, jf. naturmangfoldloven § 8. Ut fra eksisterende kunnskap kan vi ikke se at allmenne interesser tilknyttet biologisk mangfold vil bli påtakelig negativt påvirket av det planlagte tiltaket.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 18 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at tiltakene ikke trenger konsesjon etter vannressursloven § 8.

Vedtaket forutsetter at tiltaket gjennomføres i samsvar med framlagte planer. Dersom planene endres, bør tiltaket vurderes på nytt. Iverksetting av konsesjonspliktig tiltak uten nødvendig konsesjon er straffbart etter vannressursloven § 63.

Vi gjør oppmerksom på at selv om tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, gjelder aktsomhetsregelen i vannressursloven § 5 og vannressursloven § 41 om nedlegging av vassdragsanlegg.

Dette vedtaket har en gyldighet på tre år. NVE anbefaler at saken legges frem for NVE for ny vurdering hvis tiltaket ønskes realisert etter dette tidsrom.

Inntil magasinet er fylt opp etter anleggsarbeidet skal det til enhver tid slippes forbi inntaket en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring, oppgitt i meldingen til **1,76 l/s**. Dersom tilsiget er mindre enn fastsatt minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi inntaket. Det er en forutsetning for vedtaket at det skal være et arrangement for minstevannføring.

Videre saksbehandling

NVEs konklusjon bygger på de opplysningene som er gitt i meldingen av 14.06.2019. Ved endringer i planene bør ny melding sendes, slik at NVE kan vurdere konsesjonsplikten på nytt.

Vi understreker at dette vedtaket ikke gir tillatelse til gjennomføring av tiltaket. Tiltakshaver må selv ta kontakt med kommunen for nødvendige avklaringer og for å få de nødvendige tillatelser.

Videre gjør vi oppmerksom på at tiltakshaver selv må avklare forholdene til de private interessene som eventuelt blir berørt som følge av tiltaket. NVE vurderer ikke de privatrettslige forholdene.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Det kan være utfordringer knyttet til koronaviruset. Dersom det ikke er mulig å sende en klage innen tre uker, må det sendes en begrunnet søknad om utsatt klagefrist til nve@nve.no. Se også informasjon om frister i forbindelse med koronapandemien på våre nettsider: <https://www.nve.no/nytt-fra-nve/andre-nyhetssaker/nves-frister-gjelder-som-normalt-soknader-behandles-enkeltvis/>.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN

Vassbygg AS

VIKEN FYLKESKOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs e-postadresse er: nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.
Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket.
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: - Skrive hvilket vedtak du klager på. - Skrive hvilket resultat du ønsker. - Opplyse om du klager innenfor fristen. - Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.